

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут воєнної історії

Кафедра історії війн і воєнного мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ ВІЙН І ВОЄННОГО МИСТЕЦТВА
(код ВП 1.1)

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	017 “Фізична культура і спорт”
Спеціалізація:	“Фізичне виховання і спорт у Збройних Силах”
Цикл:	–
Статус навчальної дисципліни:	військово-професійної підготовки
Форма здобуття освіти:	денна
Мова навчання:	українська

Київ – 2024

Розроблено та внесено: кафедрою історії війн і воєнного мистецтва
навчального інституту воєнної історії
Національного університету оборони України

Розробники програми:

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри історії війн і воєнного мистецтва
Протокол від “ 30 ” _____ 08 _____ 2024 року № 1 _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
<p>Кількість кредитів – 2 кредит ECTS.</p> <p>Загальна кількість годин – 60 годин.</p> <p>Для денної форми здобуття освіти: кількість аудиторних годин – 48 год. кількість годин самостійної роботи – 12 год.</p> <p>Індивідуальні завдання – есе</p>	<p>Освітня програма курсу професійної військової освіти “Базовий курс тактичного рівня L-1A”</p>	Дисципліна професійної підготовки, обов’язкова		
		Рік підготовки: 1-й		
	Семестр	Навчальний збір		
			1	
	Семестр	Навчальний збір		
	Лекції, год.		8	
	Семінарські заняття (круглі столи), год.			
	Групові заняття, год.		40	
	Практичні заняття, год.		–	
	Групові вправи, год.		–	
	Самостійна робота, год.		12	
	Індивідуальні завдання: год.			
	Підсумковий контроль, год.: Залік – 2			
		освітній ступінь – бакалавр		

2. Мета та заплановані результати навчання

2.1. Метою вивчення навчальної дисципліни ВП 1.1 “Історія війн та воєнного мистецтва” є: підготовка військовослужбовців, які мають достатній рівень розуміння форм і способів застосування військ у визначних битвах, війнах та збройних конфліктах; роль людини і техніки у розвитку способів збройної боротьби.

Навчальна програма забезпечує формування умінь і знань, що визначені освітньою програмою курсу професійної військової освіти “Базовий курс тактичного рівня L-1A”.

2.2. Компетентності, які набуваються під час засвоєння навчальної дисципліни:

ВПК-3. Здатність застосовувати на практиці основні положення теорії управління і прийняття рішень, алгоритми прийняття управлінських рішень, принципи та процедури ефективного управління підрозділом (у тому числі за стандартами НАТО); проводити історико-ретроспективний аналіз;

ВПК-6. Здатність організовувати РХБ захист в підрозділі; застосовувати засоби індивідуального захисту та долати райони зараження в різних умовах обстановки в ході виконання завдань за призначенням;

ВПК-11. Здатність готувати штатну зброю підрозділу до бойового застосування; ефективно використовувати бойові і технічні можливості озброєння (зброї) під час ведення бою (бойових дій), проведенні усіх видів занять із підпорядкованим особовим складом; здатність особисто володіти прийомами та способами ведення влучного вогню зі штатного озброєння (зброї) по цілях, що з’являються та рухаються, вдень та вночі; здатність управляти вогнем підпорядкованих підрозділів (вогневих засобів) під час виконання бойових завдань.

2.3. Заплановані результати навчання: підвищення освітнього та фахового рівня курсантів, здобуття ними додаткових воєнно-історичних знань та умінь, достатніх для продукування та обґрунтування нових ідей, розв’язання типових професійних завдань, що виникають у процесі виконання завдань за посадою.

Курсант повинен бути спроможний:

РНвп-3. Знати і розуміти принципи та процедури управління підрозділом за стандартами НАТО та вміти їх використовувати для досягнення службових і бойових цілей; приймати обґрунтовані рішення на дії підрозділу в умовах бойової обстановки з використанням принципів і процедур за стандартами НАТО; вміти проводити історико-ретроспективний аналіз дій;

РНвп-6. Організовувати РХБ захист в підрозділі (застосовувати засоби індивідуального захисту та долати райони зараження) в різних умовах обстановки в ході виконання завдань за призначенням;

РНвп-11. Застосовувати знання матеріальної частини стрілецької зброї, правил стрільби, експлуатації та обслуговування стрілецької зброї, методики

організації та проведення занять для навчання особового складу підрозділу, підготовки озброєння до стрільби у похідному (бойовому) поводженні та при виконанні бойових завдань; застосовувати знання та навички з управління вогнем підрозділу в бою.

3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структура навчальної дисципліни

Півріччя (курси)	Усього годин занять	3 нх			У тому числі за видами навчальних занять							Курсові (контрольні) роботи	Залік	
		Під керівництвом НПП	Самостійна робота	Лекції	Круглі столи (семінарські заняття)	Групові вправи	Групові заняття	Групові заняття	Практичні заняття, (СЗ)	Командно-штабні навчання	Курсові (контрольні) роботи			
Денна (очна) форма здобуття освіти														
2 курс 1 півріччя	60	48	12	10	-	-	-	-	-	-	36	-	-	2
Усього за навчальну дисципліну	60	48	12	10	-	-	-	-	-	-	36	-	-	2

Назви тем	Кількість годин																	
	Денна форма							Заочна форма										
	у тому числі							у тому числі										
Всього	л	сз (к)	гз	пз	гв	ін	ср	кз	Всього	л	сз (к)	гз	пз	гв	ін д.з	ср	кз	
Тема 1. Вплив історії на еволюцію військового мистецтва.	8	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Розвиток воєнного мистецтва у війнах і збройних конфліктах другої половини ХХ – початку ХХІ століття.	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Воєнне мистецтво та характерні риси війн початку ХХІ століття.	6	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Становлення і розвиток Збройних Сил України.	16	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Розроблення індивідуального проєкту	12	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Залік	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Всього годин	48	10	-	36	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

3.2. Зміст навчальної дисципліни

а) денна форма здобуття освіти

№ п/п	Вид навчального заняття	Кількість годин	Із них		Півріччя (курс навчання), шифри та назва вмінь і змістовних модулів, номери та назва тем і навчальних занять, навчальні питання заняття, завдання для самостійної роботи	Матеріально-технічне забезпечення	Інформаційно-методичне забезпечення
			Навчальних занять під керівництвом викладача	Самостійної роботи			
1	2	3	4	5	6	7	8
		9	8	1	Тема 1. Введення у військову думку і військову історію. Розвиток воєнного мистецтва у війнах від Античності до Другої світової війни включно.		
1.	ГЗ	5	4	1	Тема 1. Заняття 1. Вплив історії на еволюцію військового мистецтва. 1. Історія воєнного мистецтва в системі воєнно-наукових знань. 2. Розуміння історичних причин, що зумовили критичні зміни. <i>Самостійна робота.</i> 1. Вплив історії на еволюцію військового мистецтва. Види збройних протистоянь та їх характерні риси.	Слайди, проєктор відеоданих, ПЕОМ	
2.	Л	2	2	–	Тема 1. Заняття 2. Війни та воєнне мистецтво Античності та Середньовіччя. 1. Визначні битви часів Античності та Середньовіччя. 2. Воєнне мистецтво часів Античності та Середньовіччя. 3. Зброя і техніка часів Античності та Середньовіччя.	Слайди, проєктор відеоданих, ПЕОМ	
3.	Л	2	2	–	Тема 1. Заняття 3. Воєнне мистецтво у Двох світових війнах. 1. Причини, основні битви та результати Першої світової війни		

							(1914–1918 рр.). 2. Причини, основні битви та результати Другої світової війни (1939–1945 рр.). 3. Зброя і техніка, що впливала на хід ведення бойових дій у двох світових війнах.		
		4	4	–			Тема 2. Розвиток воєнного мистецтва у війнах і збройних конфліктах другої половини XX – початку XXI століття		
4.	Л	2	2	–			Тема 2. Заняття 1. Війни і збройні конфлікти 50–80 років XX століття. 1. Причини, основні битви та наслідки війни в Кореї. 2. Причини, основні битви та наслідки війни у В'єтнамі. 3. Причини, основні битви (операції) та наслідки війни в Афганістані (1979–1989 рр.). 4. Воєнне мистецтво у війнах і збройних конфліктах 50–80 років XX століття.		
5.	Л	2	2	–			Тема 2. Заняття 2. Війни і збройні конфлікти 90-х років XX століття. 1. Причини, основні операції та наслідки війни в зоні Перської затоки (1990–1991 рр.). 2. Причини, основні операції та наслідки війни в Югославії (1999 р.). 3. Причини, основні операції та наслідки війн в Чечні (1994–1996 рр.), (1999–2000 рр.). 4. Воєнне мистецтво у війнах і збройних конфліктах 90-х років XX століття. <i>Самостійна робота.</i> 1. Особливості бойових дій в горах, пустелі, урбанізованій місцевості, на узбережжі.		
6.		7	6	1			Тема 3. Воєнне мистецтво та характерні риси війн початку XXI століття.		
7.	Л	2	2	–			Тема 3. Заняття 1. Боротьба з тероризмом на прикладі війн		

12.	ГЗ	8	6	2					
13.	ГЗ	18	12	6					
14.	Залік	2	2	–					
	Всього за навчальну дисципліну	60	48	12					

дій.

Самостійна робота.

1. Історія миротворчої діяльності Збройних Сил України (з 1992 р. по т.ч.).
2. З'єднання Збройних Сил України у складі міжнародних сил з підтримки миру в Косово – КФОР (1999–2022 рр.).
3. Національний контингент ЗС України в складі багатонаціональних сил в Іраку (2003–2005 рр.).

Тема 4. Заняття 3. Причини, хід та воєнне мистецтво російсько-української війни (з 2014 р.).

1. Причини початку антитерористичної операції на Сході України.
2. Основні риси антитерористичної операції на Сході України (квітень 2014 – квітень 2018 рр.).
3. Основні риси Операції об'єднаних сил (квітень 2018 – лютий 2022 рр.).
4. Етапи активної фази російсько-української війни (з лютого 2022 р.).

Самостійна робота.

1. Приклади героїчних дій сил оборони України.
2. Допомога західних партнерів Україні в ході її протистояння з РФ протягом активної фази війни.

Розроблення наукового проекту (наукової статті)

Захист індивідуального проекту.

Л – 8 год., ГЗ – 38 год., Залік – 2 год.

4. Індивідуальні завдання

Робочою програмою навчальної дисципліни для курсантів передбачене як індивідуальне завдання – есе за актуальними тематичними напрямками.

5. Методи навчання

В ході вивчення дисципліни використовуються такі методи навчання:

пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) – викладач організує сприймання та усвідомлення курсантами інформації, а слухачі здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її;

репродуктивний – викладач дає завдання, у процесі виконання якого курсанти здобувають уміння застосовувати знання за зразком;

евристичний (запитальний, пошуковий) – викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють учні під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності учнів);

дослідницький – викладач ставить перед курсантами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, матеріали тощо.

інформаційно-повідомляючий метод викладання і виконавчий метод учіння – викладання навчального матеріалу без докладного пояснення, узагальнення й систематизації, а курсанти – заучують його без достатнього аналізу та осмислення;

пояснювальний метод викладання і репродуктивний метод учіння – викладач не тільки повідомляє певні факти, а й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння курсанти (курсанти засвоюють матеріал на рівні розуміння і запам'ятовування);

пояснювально-спонукальний метод викладання і частково-пошуковий метод учіння – викладач частину навчального матеріалу подає в готовому вигляді, іншу частину – через проблемні завдання; курсанти засвоюють навчальний матеріал як за допомогою репродуктивного, так і творчого, дослідницького методу;

спонукальний метод навчання і пошуковий метод учіння – викладач ставить перед курсантами проблемні питання і завдання, організовуючи їх самостійну діяльність; курсанти самостійно здобувають і засвоюють нові знання в основному без допомоги викладача.

Словесні методи навчання – інформація подається курсантам через слово викладача, а сприймання її здійснюється у процесі слухання її. Це: евристичний (запитальний) – бесіда; та акроматичний (викладальний) – пояснення, розповідь, лекція, робота з підручником.

Бесіда – діалогічний метод навчання, за якого викладач за допомогою вдало поставлених питань спонукає курсантів відтворювати раніше набуті знання, робити самостійні висновки-узагальнення на основі засвоєного фактичного матеріалу.

Пояснення – словесне тлумачення понять, явищ, слів, термінів, принципів дій, прикладів тощо.

Розповідь – образний, динамічний, емоційний виклад інформації про різні явища і події.

Лекція – інформативно-доказовий виклад великого за обсягом, складного за логічною побудовою навчального матеріалу.

Робота з підручником – самостійне опрацювання курсантами друкованого тексту, що дає їм змогу глибоко осмислити навчальний матеріал, закріпити його, виявити самостійність у навчанні. Самостійна робота курсантів з підручником — один з найважливіших методів набуття систематичних, міцних і ґрунтовних знань.

Наочні методи навчання: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

Ілюстрування – оснащення ілюстраціями статичної (нерухомої) наочності, малюнків, карт, схем та ін.

Демонстрування – показ різноманітних наочних об'єктів – реальних предметів (безпосередня наочність) та їх зображень (опосередкована наочність).

Самостійне спостереження – безпосереднє споглядання та сприймання явищ дійсності, здобуття знання не тільки з книг, а й безпосередньо з життя, власних спостережень і дослідів.

Практичні методи навчання: вправи, дослідні роботи.

Вправи – цілеспрямоване, багаторазове повторення слухачами певних дій та операцій (розумових, практичних) для формування навичок і вмінь.

Дослідні роботи – пошукові завдання, проекти, що передбачають індивідуалізацію навчання, розширення обсягу знань курсантів, використовуються на факультативних, гурткових заняттях з метою підготовки курсантів до виконання навчальних завдань на найвищому рівні пізнавальної активності та самостійності; сприяють поєднанню теорії з практикою, формуванню в курсантів активності, ініціативи, допитливості, творчої уяви, уміння зосереджуватися, спонукають до самостійної пошукової діяльності.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

Методи формування пізнавальних інтересів слухачів:

створення ситуації новизни навчального матеріалу – окреслення нових знань у процесі викладання, створення атмосфери морального задоволення від інтелектуальної праці.

опори на життєвий досвід слухачів – використання у навчальному процесі життєвого досвіду викладачів/слухачів (фактів, явищ, які вони спостерігали в житті, навколишньому середовищі або в яких самі брали участь) як опори при вивченні нового матеріалу.

створення відчуття успіху в навчанні – постійне відчуття курсантами успіху в навчанні.

Метод стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні – показ курсантам суспільної та особистої значущості слухача; висунення вимог, дотримання яких означає виконання ними свого обов'язку; привчання їх до виконання вимог; заохочення до сумлінного виконання обов'язків; оперативний

контроль за виконанням вимог і в разі потреби – вказівки на недоліки та зауваження

6. Методи контролю успішності навчання

Впродовж навчання проводяться такі види контролю: поточний, тематичний, самоконтроль, підсумковий.

Поточний контроль рівня теоретичних знань слухачів проводиться на всіх видах навчальних занять методом усного опитування або письмового експрес контролю (літучки). Засоби поточного контролю: слайди, контрольні питання (завдання).

Тематичний контроль здійснюється наприкінці вивчення логічно завершеної частини навчальної дисципліни – теми. Кожна тема оцінюється за результатами роботи слухача на всіх заняттях та додатково, за результатами написання есе. Засоби тематичного контролю: перелік тем (тематичних напрямків) есе, індивідуальних творчих проєктів, а також завдання та методичні розробки щодо їх проведення та оцінювання.

Самоконтроль передбачає усвідомлення слухачами власних особистісних знань і вмій, їх порівняння та узгодження із встановленими вимогами, правилами та нормами.

Підсумковий контроль за навчальну дисципліну здійснюється у формі заліку, що проводиться по завершенню вивчення логічно завершених частин програми навчальної дисципліни у формі прилюдного захисту слухачами індивідуального (колективного) наукового проєкту (наукової статті).

7. Критерії оцінювання результатів навчання

Рейтингова оцінка навчальної дисципліни

Рейтингова оцінка навчальної дисципліни (**R**) формується як сума всіх рейтингових балів слухача:

денна форма навчання:

за відповіді на групових заняттях (**R_{ГЗ}**), виконання індивідуального завдання (**R_{ІЗ}**), складання заліку **R_{ДЗ}**:

$$R = R_{ГЗ} + R_{ІЗ} + R_{ДЗ}.$$

заочна форма навчання:

за відповіді на групових заняттях (**R_{ГЗ}**), виконання індивідуального завдання (**R_{ІЗ}**), робота під час міжзборового періоду (**R_{Т1}**, **R_{Т2}**, **R_{Т3}**), складання заліку **R_{ДЗ}**:

$$R = R_{ГЗ} + R_{ІЗ} + R_{Т1} + R_{Т2} + R_{Т3} + R_{ДЗ}.$$

Для визначення оцінки за національною шкалою рейтингова оцінка (в балах) навчальної дисципліни (R) переводиться згідно з таблицею:

Значення	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	“відмінно”
80 – 89	“дуже добре”
65 – 79	“добре”
55 – 64	“задовільно”
50 – 54	“достатньо”
1 – 49	“незадовільно” з можливістю повторного складання

Результати заліку оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів. В разі, коли відповіді за всі завдання слухача оцінені менше ніж в 50 балів, він отримує незадовільну оцінку за результатами заліку. Слухач має 2 можливості повторно скласти залік, при цьому для другої спроби, рішенням начальника кафедри, створюється комісія кафедри.

Критерії оцінювання заліку:

90–100 – слухач має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно застосовує здобуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях, здатний вирішувати проблемні питання. Відповідь слухача відрізняється точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань.

80–89 – слухач знає і може самостійно сформулювати основні визначення та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності. Слухач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна.

65–79 – слухач знає і може самостійно сформулювати основні визначення та пов'язати їх з реальними явищами, може привести вербальне формулювання основних положень теорії, навести приклади їх застосування в практичній діяльності, але не завжди може їх обґрунтувати. Слухач може самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим.

55–64 – слухач володіє більшою частиною навчального матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки..

50–54 – слухач володіє більшою частиною навчального матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

1–49 – відповідь слухача при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про предмет. У відповіді цілком відсутня самостійність.

Оцінка за залік не може бути меншою 50 балів для отримання загальної позитивної оцінки за навчальну дисципліну.

Під час визначення рейтингової оцінки навчальної дисципліни (R), отримані бали за залік враховуються з коефіцієнтом 0,4.

Розподіл балів, які отримують слухачі:

а) очна форма здобуття освіти

Максимальна/мінімальна оцінка в балах							
Поточне оцінювання та самостійна робота						Залік	Всього
У тому числі за темами				Індивідуальне завдання	Всього		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4				
10/5	10/5	10/5	10/5	20/10	60/30	40/20	100/50

Максимальна кількість балів, яку може отримати слухач за роботу на одному занятті:

Вид заняття (завдання)	Кількість балів
Групове заняття	3
Індивідуальне завдання	20

Розподіл балів, які може отримати слухач заочної форми навчання за роботу на міжзборових періодах:

Тема	Кількість балів (максимальна/мінімальна)
Тема 1	10/5
Тема 2	10/5
Тема 3	10/5
Тема 4	10/5
Індивідуальне завдання	20/10

Умови допуску до заліку

Курсант допускається до заліку, якщо він до підсумкового контролю ліквідував заборгованість за всіма видами робіт, які передбачені робочою програмою навчальної дисципліни (індивідуальним навчальним планом) та набрав не менше ніж 50% балів (30 балів) від суми рейтингових балів контрольних заходів протягом вивчення тем навчальної дисципліни.

Курсант який набрав протягом вивчення тем навчальної дисципліни та виконання індивідуального завдання рейтингову оцінку менше за 50% від максимальної кількості балів (30 балів), до заліку не допускається.

8. Методичне забезпечення

1. Методичне забезпечення навчальної дисципліни включає:

1.1. Підручники та навчальні посібники.

9. Рекомендована література

1. Еволюція воєнного мистецтва : підручник / [І.І. Фурман, С.В. Сидоров, Р.І. Пилявець та ін.]. – К.: НУОУ, 2022.
2. Історія воєнного мистецтва : підручник / [І.І. Фурман, С.В. Сидоров, В.І. Резнік та ін. – 3-тє вид., випр. та доп.]. – К.: НУОУ, 2020. – 516 с.
3. Військова справа з появою та розвитком запальної зброї: навчальний посібник. Київ : НУОУ, 2023. 100 с.
4. Зародження та розвиток військової справи в епоху холодної зброї: навчальний посібник. Київ : НУОУ, 2023. 124 с.
5. Резнік В.І. Застосування авіації у воєнних конфліктах ХХ – ХХІ століть: монографія. Київ : НУОУ, 2023. 310 с. інв. 49860.
6. Розвиток теорії воєнного мистецтва у міжвоєнний період (1919–1939): навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. С.В. Сидорова. – К.: НУОУ, 2018. – 60 с.

10. Інформаційні ресурси

Як інформаційні ресурси використовується текстова, графічна, аудіо-, відео- та інша інформація, зафіксована на матеріальних носіях та що зберігається в інформаційних системах (бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, музейних сховищах тощо).

Начальник кафедри історії війн і воєнного мистецтва